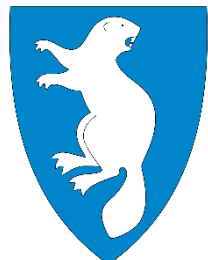

2023 - 2026

Plan for friluftslivets ferdselsårer

Åmli kommune

Friluftsrådet | Sør

Geir Henning Waagsnes

Marthe Marie Ruud

INNHOLDSFORTEGNELSE

BAKGRUNN FOR PLANEN	3
MÅL OG STRATEGIER.....	3
FORHOLDET TIL ANDRE PLANER OG NASJONALE FØRINGER.....	4
METODE, ORGANISERING OG PROSESS	5
DEFINISJONER.....	8
FRILUFTSLOVEN OG ALLEMANNSRETTEEN	9
ROLLER, ANSVAR OG ORGANISERING	12
STATUS PÅ STI- OG LØYPENETT.....	13
SKILTING OG MERKING.....	16
VURDERING AV MÅLOPPNÅELSE	17
VEIEN VIDERE	19
TILTAK OG STRATEGIER 2023 - 2026.....	18
TURSTIER OG TURVEIER	18
TILRETTELEGGING.....	19
VEDLEGG.....	20

BAKGRUNN FOR PLANEN

Åmli kommune har et mangfoldig sti- og løypenett av ulik standard, varierende grad av skilting/merking og øvrig tilrettelegging, men mangler en samlet oversikt som viser status, vedlikeholdsansvar, driftskostnader, behov, finansiering med mer.

Friluftsområdene brukes av et mangfold av interessenter, og stiene er på mange måte friluftslivets blodårer. Behovene for utbedringer og tilrettelegging av nye områder er mindre kjent. Det er dette gapet denne planen skal bidra til å lukke.

Planen har status som temaplan. Dette innebærer at planen hverken binder inngrep, arealbruk eller økonomiske prioriteringer. Skal tiltak som foreslås i planen bli bindende, må det innarbeides i annet planverk. I forhold til øvrig kommunal planlegging vil planen være et hjelpemiddel og kunnskapsgrunnlag for kommuneplanens arealdel, reguleringsplaner og delplan idrett fysisk aktivitet.

MÅL OG STRATEGIER

Hensikten med planen er å sikre nåværende og kommende generasjoner tilgang til turløyper i umiddelbar nærhet av grender og sentrumsområder, og ivareta disse på en bærekraftig måte i arbeidet med kommuneplanens arealdel og øvrig kommunal arealplanlegging.

HOVEDMÅL

- Kartlegge status, vedlikeholdsansvar for friluftslivets ferdselsårer.
- Avdekke behov for endringer i dialog med innbyggerne.
- Etablere samskaping mellom offentlig- og frivillig sektor.
- Bidra til finansiering, bl.a. ved prioritering av spillemidler.

DELMÅL

- Økt fysisk aktivitet og bedre psykisk helse i befolkningen som helhet.
- Skape økt bolyst som grunnlag for framtidig bosetting og turisme.
- Sikre turstier/turveier mot omdisponering, spesielt nær bolig- og sentrumsområder.
- Alle innbyggere skal ha gode og tilgjengelige turmuligheter nært der de bor.
- Gi kommunen verktøy for forvaltning og prioritering av nye behov.

For å oppnå delmålene, er det satt følgende strategier:

- Bidra til økt kunnskap om rettigheter og plikter ved ferdsel gjennom innmark og utmark.
- Bruk av standard grunneieravtale mellom grunneiere og tiltakshavere.
- Legge fram beslutningsgrunnlag for prioriteringer av anlegg og tiltak for friluftsliv.
- Vektlegge lik utforming og naturvennlig tilrettelegging, også når det gjelder informasjon.
- Foreslå en overordnet modell som redegjør for ansvar og oppgavefordeling med tanke på tilrettelegging, oppgradering, drift og vedlikehold av turstier og turveier.
- Angi en standard for skilting og merking.
- Foreslå retningslinjer for publisering av friluftslivets ferdselsårer.
- Stier fra bolig- og hytteområder til nærliggende turområder bør skiltes og tilrettelegges.
- Alle skal ha tilgang til turområder innenfor en radius på 500 meter fra bolig eller fritidsbolig.
- Prioriterte utfartsområder for dagsturer bør skiltes og tilrettelegges.

FORHOLDET TIL ANDRE PLANER OG NASJONALE FØRINGER

REGIONPLAN AGDER 2030

I Regionplan Agder understrekes viktigheten av å finne rett balanse mellom vern av natur- og kulturverdier, og ivaretagelse av lokalsamfunnenes behov for bolig- og næringsutvikling. Det understrekes også viktigheten av å sikre grøntområder og vassdrag og å skape gode koblinger mellom møteplasser og nærturområder.

KOMMUNENS PLANSTRATEGI

Kommunal planstrategi 2020-2023.

KOMMUNEPLANEN

Kommuneplanen for 2019 – 2031 består av en samfunnsdel og en arealdel. Arealdelen angir hovedtrekkene i arealdisponeringen, rammer og betingelser for hvilke nye tiltak og ny arealbruk som kan settes i verk. Kommuneplanen rulleres normalt en gang i løpet av valgperioden.

I samfunnsdelen tillegges FNs bærekraftsmål naturlig nok stor vekt. En plan for friluftslivets ferdselsårer kan bidra positivt til bedre måloppnåelse for flere av bærekraftsmålene. Tilgang til turområder og ferdselsårer er viktig for å styrke og ivareta folkehelsen i befolkningen. Kommunen ønsker å tilrettelegge for et allsidig fritidstilbud, idrett og friluftsliv.

PLAN FOR IDRETT OG FYSISK AKTIVITET

Plan for idrett og fysisk aktivitet i Åmli kommune 2020 -2024 omtaler blant annet målsettinger for arbeid med friluftsliv. Kommunen ønsker å legge til rette for egenorganisert hverdagsaktivitet med turløyper sommer og vinter. Planen påpeker også at kommunen ønsker å tilrettelegge for friluftsliv og turmuligheter i nærmiljøet.

KOMMUNEDELPLAN FOR KULTURMINNE OG KULTURMILJØ I Åmli kommune 2020-2024

«På overordna nivå ønskjer ein å styrke kulturminna sin verdi som kjelde til oppleving, kunnskap og identitet. Kulturminneplanen skal vere ein ressurs for formidling av kommunen sin kulturarv til innbyggjarar og tilreisande»

Tiltak i planen er bl.a. «Topp 9 kulturturar» som alle er ferdigstilt, og ligger inne i denne temaplanen.

NASJONALE OG REGIONALE FØRINGER

- Stortingsmelding om friluftsliv (Meld. St. 18 2015 – 16) Naturen som kilde til helse og livskvalitet.
- Regjeringens handlingsplan for friluftsliv (2018) – Natur som kilde til helse og livskvalitet.
- Nasjonal strategi for et aktivt friluftsliv - en satsing på friluftsliv i hverdagen (2014–20).
- Stortingsmelding om folkehelsen (Meld. St. 19 2018 – 19) – Gode liv i et trygt samfunn
- Veileder for arbeid med plan for friluftslivets ferdselsårer (M-1292 | 2019)
- Gjeldende forskrifter og forvaltningsplaner for verneområder.

METODE, ORGANISERING OG PROSESS

AVGRENSNING

Plan for friluftslivets ferdselsårer skal omhandle fotturer, sykkelruter og skiturer. Plan for friluftslivets ferdselsårer skal ta for seg hele kommunen, men nye tiltak prioriteres nær sentrum og tettbebyggelse.

Friluftspunkt tas ikke med, da disse allerede er registrert i forbindelse med utarbeidelsen av de kommunale turkartene og veltet over i norgeskart.no

ORGANISERING

Kommunedirektøren er prosjekteier, og fremmer planutkastet for politisk behandling i planutvalget og kommunestyret.

Det er etablert en tverrfaglig, administrativ arbeidsgruppe bestående av:

Kari Hagelia Olstad, Åmli kommune
Barbro Hillestad, Åmli turistforum
Geir Henning Waagsnes, Friluftsrådet Sør
Marthe Marie Ruud, Friluftsrådet Sør

Friluftsrådet Sør har stått for det løpende arbeidet med planen.

MEDVIRKNING

Oppstart av planarbeidet ble kunngjort i slutten av april 2021. Det ble opprettet egen side på kommunens- og friluftsrådets FB- og hjemmesiden til Friluftsrådet Sør, med informasjon om planarbeidet og medvirkningsprosessen. Det ble i tillegg sendt ut en pressemelding og annonsert i følgende aviser:

Frolendingen:	Onsdag 28. april, onsdag 12. mai og onsdag 26. mai.
Tvedestrandsposten:	Torsdag 29. april, lørdag 15. mai og lørdag 29. mai.
Aust-Agder Blad:	Torsdag 29. april, lørdag 15. mai og lørdag 29. mai.
Agderposten:	Fredag 30. april, lørdag 15. mai og lørdag 29. mai.

Pandemien gjorde det umulig å starte med fysiske møter med gruppearbeid og det ble derfor gjennomført digital medvirkning. Friluftsrådet Sør utformet innhold på sine nettsider med informasjon om planarbeidet og mulighetene for medvirkning. Det ble tilrettelagt for medvirkning via digitalt innmeldingsskjema, innmelding på e-post og via post. Frist for innmelding var 31.05.2021, men innmeldingsskjemaet forble åpent en periode etter fristen var utgått.

Kommunen informerte lag og foreninger per e-post, med utgangspunkt i sine kontaktlister.

Følgende medvirkningstiltak er gjennomført:

- Politisk forankring: Planutval sak 20/20, Formannskap sak 20/29 og Kommunestyret sak 20/47.
- Etablering av arbeidsgruppe
- Annonsering av oppstart
- Informasjon og innspillmuligheter lagt ut på kommunens og friluftsrådets facebookside
- Digital innmelding av innspill
- Medvirkningsmøter med frivillige områdeansvarlige

- Møter med arbeidsgruppa
- Politisk behandling

ARBEIDSPROSESS

Friluftsrådet Sør har gjort alle registreringer og digitalisert de registrerte traséene, samt hatt møter med relevante privatpersoner og lag/foreninger for innspill. Arbeidsgruppa har bidratt med å kvalitetssikre registreringene.

Oversikt over møter for medvirkning og i arbeidsgruppa:

Dato	Sted	Tema	Deltakere
08.11.21	Åmli	Oppstartsmøte	Kari Hagelia Olstad, Barbro Hillestad, Geir Henning Waagsnes, Marthe Marie Ruud, Silje Flåstøyl, Aslak Askland, Hilde Hansen Smeland, Lise Lotte Fogh Johansson
des.21 og jan 22		Gjennomgang av egenskapstabell i arbeidsgruppa	Barbro Hillestad og Kari Hagelia Olstad
21.10.22	Friluftsrådet Sørs lokaler, Arendal	Avsluttende møte	Kari Hagelia Olstad, Geir Henning Waagsnes, Marthe Marie Ruud

KARTLEGGING OG REGISTRERING

Friluftsrådets arbeid med den kommunale turkartserien og turbøker, og sykkel-/padleguide danner til sammen en god oversikt over ferdselsårene i kommunen. Innspill fra lag og foreninger, grunneiere og enkeltpersoner har vært viktig i prosessen. Registreringen har i hovedsak tatt for seg den fysiske infrastrukturen med følgende elementer:

- Merkede ferdselsårer med driftsansvar.
- Merkede ferdselsårer med uavklart driftsansvar.
- Behovet for utbedringer av eksisterende traséer.
- Behovet for eventuelle nye traséer.

De to første kategoriene lastes opp i rettikartet.no og blir etter en kvalitetssjekk av Statens kartverk publisert i norgeskart.no. De to siste kategoriene forvaltes av den enkelte kommune, som er ansvarlig for publisering av nye merkede ferdselsårer i norgeskart.no. Sammen med kartlagte og verdsatte friluftslivsområder i kommunen, publisert i naturbase.no, vil dette utgjøre et viktig kunnskapsgrunnlag for kommunen i saksbehandling, rapportering og planlegging.

En turrute som skal forvaltes i databasen for tur- og friluftsruter må være avtalt med grunneier, merket/skiltet og være knyttet opp mot et forvaltningsregime. Det betyr at det må være noen som har ansvar for tilrettelegging som skilting og/eller merking.

Matestier (tilførselsstier) og stier uten skilting/merking kan registreres dersom de har en funksjon for en turrute det er knyttet et forvaltningsregime til.

Det skal ikke registreres turforslag i databasen, men turrutene som er registrert i databasen kan benyttes i karttjenester på internett og som grunnlag for produksjon av papirkart som viser turforslag. Turforslag registreres av friluftsrådet på telltur.no.

Merkede og skiltede turruter som ikke allerede er registrert i databasen, skal registreres. Endringer i geometri skal registreres, dersom man finner feil i dataene som allerede er lagt inn i databasen. Turruter som ikke lenger er i bruk, skal fjernes fra databasen.

Merkehåndboka beskriver fremgangsmetode, krav og tips for tilrettelegging av turruter.

DEFINISJONER

At alle interessenter har en felles forståelse for begrepene som brukes, er en viktig forutsetning for en god medvirkning- og arbeidsprosess. I offentlig forvaltning skilles det imidlertid i flere sammenhenger mellom ulike typer stier og løyper. Følgende definisjoner er hentet fra Miljødirektoratet og merkehåndboka:

Friluftsliv: Opphold og fysisk aktivitet i friluft i fritiden med sikte på miljøforandring og naturopplevelse.

Ferdselsåre: Traséer for ferdsel som er synlige i terrenget i den sesongen som er aktuell for bruk, og leder for ferdsel på vann og over breer.

Sti: Tydelig, smalt og sammenhengende tråkk i terrenget som har oppstått gjennom bruk eller aktiv tilrettelegging.

Turvei: Opparbeidet og sammenhengende ferdselsåre med jevnt og fast toppdekke i minst 1,2 m bredde.

Kyststi: Nettverk av stier, turveier, gang- og sykkelveier og ulike typer vei, så nær kysten som mulig. I noen tilfeller går Kyststien også over svaberg.

Sykkelløype: Lite eller enkelt tilrettelagte ruten uten fast dekke for ferdsel med sykkel.

Rideløype: Tilrettelagt rute med fast dekke for ferdsel på/med hest.

Skiløype: Ferdselsårer på snødekt mark som jevnlig tråkkes eller prepareres, eller som merkes eller kvistes som traséer for vinterferdsel.

Led: Ferdselsårer på vann og over breer.

Turrute: Skilta, merka og kartfestet trasée for ferdsel i den sesongen som er aktuell for bruk. Det skilles mellom flere typer turruter, se Merkehåndboka.no for mer informasjon.

Turforslag: Anbefalt tur. Turforslag er ikke en del av det offentlige kartgrunnlaget (DOK). Turforslag formidles på ulike turportaler, som telltur.no

FRILUFTSLOVEN OG ALLEMANNSRETTE

Allemannsretten gir som utgangspunkt enhver rett til å ferdes og oppholde seg i utmark uavhengig av hvem som er grunneier. Retten består av tre hovedelementer: ferdselsretten, oppholdsretten og høstingsretten. Ved siden av retten til ferdsel, opphold og høsting, innebærer allemannsretten også en plikt om å ferdes hensynsfullt og med tilbørlig varsomhet. Dette betyr at man ved ferdsel ikke skal påføre skade eller ulempe for eier, bruker, miljøet eller andre.

Allemannsretten gjelder i hovedsak i utmark. Skille mellom hva som regnes som innmark og utmark er derfor viktig for å forstå hvor det er lov å ferdes. I friluftsløven gjøres dette rede for slik:

«Som innmark eller like med innmark reknes i denne lov gårdsplass, hustomt, dyrket mark, engslått og kulturbeite samt liknende område hvor allmenhetens ferdsel vil være til utilbørlig fortrenghet for eier eller bruker. Udyrkete, mindre grunnstykker som ligger i dyrket mark eller engslått eller er gjerdet inn sammen med slikt område, reknes også like med innmark. Det samme gjelder område for industrielt eller annet særlig øyemed hvor allmenhetens ferdsel vil være til utilbørlig fortrenghet for eier, bruker eller andre.

Med utmark mener denne lov udyrket mark som etter foregående ledd ikke reknes like med innmark.»

Innmark er som hovedregel all dyrket jord: åker, eng, kulturbeite, hage, gårdsplasser, hustomter og industriareal. Det som ikke regnes som innmark, er utmark.

OM FERDELSRETTE

Allemannsretten gjelder som hovedregel alle andre steder enn innmark, i tillegg til på frossen eller snødekt åker og eng mellom 15. Oktober og 30. April. Oppstår det skade på marken i dette tidsrommet, kan grunneier forby ferdselen.

Retten til ferdsel i innmark er begrenset både med hensyn til tid og sted. Sommerstid må man holde seg til veier eller stier i innmark hvis de fører til utmark, men uten å passere gjennom gårdsplass eller over hustomt eller på annen måte være til fortrenghet eller ulempe for eier eller bruker.

Formuleringen «ferdsel til fots» omfatter også ferdsel på ski.

På vei og opparbeidet sti på innmark som fører til utmark er det fra 2012 lov til å gå, ri, kløve, sykle og ake. Dette gjelder likevel ikke på en naturlig sti som fører til utmark. Skillet mellom naturlig og opparbeidet sti er derfor viktig for å vite om det er lov til ri, kløve, sykle eller ake på en trasé. I forarbeidene til loven er dette forklart slik;

«Med opparbeidet sti menes en ferdselsåre der det er gjennomført mer eller mindre omfattende terrenginngrep som f.eks. påkjøring av grus/pukk, kløpping av bekk eller legging av planker over myr, for å lette ferdsel og evt. hindre skader på omkringliggende natur/dyrket mark. Opprinnelsen til stien kan være f. eks. dyretråkk, barnetråkk eller merking av en ferdselsåre som etter noe tids bruk har behov for opprusting.»

Ferdsel til fots er tillatt på både naturlige og opparbeidede stier gjennom innmark, under forutsetning av at ferdselen skjer uten å passere gjennom gårdsplass eller over hustomt eller på annen måte å være til utilbørlig fortrenghet eller ulempe for eier eller bruker. Skogplantefelt var frem til 2012 regnet som innmark, men dette har nå status som utmark. Ferdsel skal likevel skje på en hensynsfull og varsom måte uten å påføre skade på skogplantefeltet.

I verneområdene er det ofte egne regler for ferdsel.

OM FERDELSKULTUR OG ALLEMANNSPLIKTENE

Selv om det er en rett til fri ferdsel og opphold i norsk natur, innebærer ikke dette en frihet uten grenser. Friluftslovens § 11 gir en generell bestemmelse om ferdselskultur, som gjelder for alle typer ferdsel og opphold i naturen. Det stilles krav om at man ved ferdsel eller opphold «*på annen manns grunn eller sjøen utenfor, skal opptre hensynsfullt og varsomt, for ikke å volde skade eller ulempe for eieren, bruker eller andre, eller påføre miljøet skade*». Hensynet til miljøet i vid forstand ble tatt inn i Friluftsloven ved revisjonen i 1996 og gjelder både natur og dyr.

Du skal alltid, enten du ferdes i innmark eller i utmark, lukke grunder etter deg og vise hensyn til dyr som beiter. Ved ferdsel med hund, skal båndtvang respekteres.

MERKING OG TILRETTELEGGING AV STIER OG LØYPER

Utgangspunktet er at alle fysiske tilretteleggingstiltak krever grunneiers tillatelse. Dette innebærer opparbeidelse, merking og visse typer arbeid på stier, skiløyper og rasteplasser. Det er derfor viktig at tiltakshaver går i dialog med grunneier så tidlig som mulig i slike prosesser, og at det brukes standard grunneieravtale.

Kommunen kan i henhold til friluftsloven § 35, merke, varde, kloppe og iverksette andre mindre tiltak for å lette ferdselen i utmark. Selv om dette kan utføres uten tillatelse, skal grunneier eller bruker, varsles før tiltaket settes i verk. Kommunen kan også gi organisasjoner som har til formål å fremme reise- og/eller friluftsliv, rett til å varde og merke bestemte ruter og turstier i utmark. Før kommunen gjør vedtak etter § 35 skal det føres forhandlinger mellom grunneier og tiltakshaver. Tillatelse til merking og skilting gjøres som enkeltvedtak.

BORTVISNING, FYSISKE STENGSEL OG FORBUDSKILT

Friluftsloven § 13 omhandler ulovlige stengsler eller oppsetting av skilt med ferdselsforbud.

Eier eller bruker av grunn må ikke ved stengsel eller på annen måte vanskeliggjøre ferdsel, opphold, bading eller høsting som er tillatt i denne lov, med mindre det tjener hans berettigete interesser og ikke er til utilbørlig fortrensel for allmenhetens utøvelse av allemannsrett.

Paragrafen setter med dette visse grenser for grunneiers adgang til å fritt utnytte sin eiendom på en måte som vanskeliggjør allmenhetens utøvelse av allemannsretten med mindre det tjener grunneierens berettigete interesser. Stengsler som har som primærformål å hindre folk i å utøve allemannsretten er ulovlig.

Dersom ferdsel gjør nevneverdig skade på en eiendom, eller er til vesentlig hinder for bruken som eier eller bruker gjør eller ønsker å gjøre av den, kan kommunen med samtykke av eier eller bruker bestemme hel eller delvis sperring av eiendommen i henhold til friluftsloven § 16. Denne sperringen kan likevel bare gjelde for inntil 5 år om gangen og vedtaket må stadfestes av statsforvalteren. Grunneier eller bruker har likevel rett til å vise bort folk som opptre hensynsløst eller ved utilbørlig atferd utsetter eiendommen eller berettigete interesser for skade eller ulempe (Friluftsloven § 11). Berettigete interesser kan omfatte både naboer, andre friluftsfolk og vilt. Bortvisning må ikke forveksles med sperring. Grunneier kan etter § 3 selv forby ferdsel på vei eller sti som går gjennom innmark, men bare hvis det er snakk om ferdsel som er egnet til å volde nevneverdig skade, som for eksempel ved terrengslitasje.

ORGANISERT OG KOMMERSIELL FERDSEL

Allemannsretten gir rett til både organisert og kommersiell bruk av privat grunn, under forutsetning av at hver enkelt deltager og gruppen som helhet holder seg innenfor de rettigheter og plikter frilufsloven og allemannsretten fastsetter. Sentralt står plikten om god ferdselskultur i § 11. Når mange ferdes sammen øker faren for at det kan oppstå ulempe for grunneier og skade på naturen. Hver enkelt, og gruppen som helhet, plikter derfor å være ekstra aktsomme.

Friluftsmøter, idrettsstevner og lignende sammenkomster som kan medføre nevneverdig skade eller ulempe, kan ikke avholdes uten samtykke fra grunneier (Frilufsloven § 10). Samtykkekravet kan variere, avhengig av om arrangementet går på sti, i terrenget eller på vei, type aktivitet og omfang. Det må innhentes grunneiers samtykke hvis det skal settes opp sperringer, samle folk, ha start eller innkomst, eller hvor sammenstimling av folk kan medføre nevneverdig skade eller ulempe. Dette gjelder særlig friluftsmøter, idrettsstevner og lignende. For et vanlig idrettsstevne av lokal eller regional karakter betyr dette normalt at grunneiers samtykke må innhentes i området rundt start og mål, og på punkter hvor det er naturlig at publikum vil samle seg. Alle varige installasjoner som settes opp i forbindelse med idretts- eller friluftsstevner krever grunneiers tillatelse på lik linje med andre fysiske tilretteleggingstiltak. Små, midlertidige tilretteleggingstiltak som for eksempel løypeanvisning krever ikke grunneiersamtykke, men skal tas ned etter arrangementet. Utvidelsen fra 2012 som gir rett til sykling, ridning og lignende aktiviteter på vei og opparbeidet sti i innmark som fører til utmark, gjelder ikke for organiserte aktiviteter som sykkelløp og rideklubbaktiviteter. Det anbefales alltid å ha dialog med grunneier og beitelag ved planlegging av arrangement. Der grunneiere ikke lar seg kontakte, kan grunneierlag eller jakt-/utmarkslag kontaktes.

Vennegrupper som finner sammen via sosiale medier faller utenfor det som trenger tillatelse.

OM OPPHOLDSRETTE

Allemannsretten gir deg rett til å raste og overnatte i utmark. Du kan fritt overnatte på samme sted i utmark inntil to døgn i lavlandet, men aldri nærmere hus eller hytte enn 150 meter med mindre annet framgår av forskrift. På innmark skal ikke telt settes opp uten tillatelse fra grunneier. Rasting og telting i plantefelt skal ikke skje når det kan forårsake skade på ungskog eller skogforyngelsesfelt.

OM HØSTINGSRETTE

Allmennhetens høstingsrett kommer av § 5 og innebærer at man ved ferdsel i utmark kan høste ville blomster, planter, bær og sopp, når det skjer hensynsfullt og med tilbørlig varsomhet. Denne retten innskrenkes imidlertid av unntak som kan komme av andre lover. Mange arter er for eksempel særskilt vernet og kan derfor ikke plukkes.

FORMIDLING GJENNOM TURBØKER OG ANDRE INFORMASJONSKANALER

Å utgi turkart der turruter, rasteplasser eller lignende er inntegnet krever ikke at det skal foreligge grunneiers samtykke. Det bør imidlertid alltid søkes samarbeid med grunneiere og andre interessenter i slike prosesser for å kunne enes om hvilke hensyn som kan tas.

ROLLER, ANSVAR OG ORGANISERING

GRUNNEIERE

Grunneiere har disposisjonsrett over egen grunn og er med det en svært sentral aktør i planlegging, tilrettelegging og utvikling av sti- og løypenettet. Det er derfor viktig med et godt og formalisert samarbeid mellom kommunen, grunneiere, frivillige organisasjoner og brukere.

KOMMUNEN

Det offentlige er pålagt ansvaret for at det skal være mulig for alle å drive friluftsliv og er øverste arealmyndighet. Kommunen skal i henhold til friluftsløven § 22 arbeide for å fremme friluftsliv innen sitt område og ivareta allmennhetens interesser i alle saker av interesse for friluftslivet. Kommunen har imidlertid ikke en lovpålagt oppgave med å drifte sti- og løypenettet.

OMRÅDE- OG STIANSVARLIGE

I Åmli har kommunen et godt samarbeid med frivillige gjennom Åmli turistforum og Åmli historielag. Åmli turistforum har merka Topp 20 turene og har fadder på hver løype. Disse er ansvarlige for oppgradering av merker, påfyll av brosjyrer og innsamling av turbøker.

Sammen med Åmli turistforum og Åmli historielag har Åmli kommune fått merka 9 kulturturer. Disse har også informasjonsskilt. Sykkelveg mellom Åmli og Treungen er et samarbeid med Nissedal kommune. Prosjektene er finansiert med kommunale midler og spillemidler.

ORGANISERING AV STI- OG LØYPEARBEIDET

Ved kartlegging av eksisterende traséer i kommunen er det tatt utgangspunkt i følgende kilder:

- Turkart Åmli (Friluftsrådet Sør, 2019)
- Turrutebasen, Kartverket
- Kommunens Topp 20-turer ([Topp 20 - fjellturar i Åmli - Åmli kommune \(amli.kommune.no\)](http://amli.kommune.no))
- Kommunens Kulturturer ([Kulturturar - turstiar med kulturminne - Åmli kommune \(amli.kommune.no\)](http://amli.kommune.no))
- Aust-Agder turistforening

STATUS PÅ STI- OG LØYPENETT

Følgende tabeller gir en oversikt over status på løypenettet i kommunen, med eksisterende, planlagte og foreslåtte traséer. Kommunen er delt i områder for å gjøre fremstillingen mer oversiktlig. Innenfor hvert område er flere traséer slått sammen der det er naturlig for å gjøre fremstillingen mindre omfattende. Se egenskapstabellen i vedlegg for mer detaljert informasjon om hver enkelt trasé.

Alle traséene er registrert med status som viser til status på merking av traséen. De tre kategoriene for status på traséer er: eksisterende, planlagt og foreslått.

Eksisterende: Traséer som er vurdert til å ha tilfredsstillende grad av merking/skilting slik at disse kan lastes opp i Norgeskart (dersom de ikke er lastet opp fra før).

Planlagt: Traséer som er planlagt merket/skiltet, dvs det foreligger en konkret plan på gjennomføring av tiltakene og driftsansvaret for traséen er avklart.

Foreslått: Denne kategorien omfatter traséer som er meldt inn som forslag i løpet av arbeidsprosessen eller foreslått av arbeidsgruppa, det kan være: (1) Traséer som allerede er i bruk (dvs. de eksisterer i terrenget), men ikke er merket. (2) Traséer som tidligere har vært merket, men som vurderes til at merkingen er for gammel/mangelfull til at disse traséene kan regnes som merket i dag – disse foreslås opparbeidet og/eller merket på nytt. (3) Helt nye traséer som må etableres og merkes i terrenget.

OVERSIKT OVER EKSISTERENDE OG PLANLAGTE FERDELSÅRER					
Navn	Bruk	Merking/ skilting	Avtale	Lengde i km	Driftsansvar
1 Sentrumsløypa	Fottur	Merket og 10 infotavler		2,8	Åmli turistforum
2 Trogfjell	Fottur	Merket etter merkehåndboka, infotavle	Delvis	5,3	Åmli turistforum
3 – 6 Tveitfjell med matestier fra Århuskleiva, Åmli hotell og Tveitkrysset	Fottur, deler av Tveitfjell er skitur	Merket etter merkehåndboka	Delvis	10,1	Åmli turistforum
8 Øyknatten	Fottur	Merket		0,6	
9 – 10 Hovdefjell	Fottur	Merket	Muntlig	2,8	Åmli turistforum/ kommunen
11 – 12 Follalsfjell	Fottur	Merket etter merkehåndboka, infotavle	Standard 10 år	4,4	Åmli turistforum
13 Den Store Furua	Fottur	Merket etter merkehåndboka, infotavle	Standard 10 år	0,8	Åmli turistforum
14 Trongedalsnuten	Fottur	Merket etter merkehåndboka, infotavle	Standard 10 år	12,9	Åmli turistforum
15 Rjukanfossen	Fottur	Merket etter merkehåndboka, infotavle	Standard 10 år	2,8	Åmli turistforum

17 Djupmyrknatten	Fottur	Merket etter merkehåndboka, infotavle	Standard 10 år	3,7	Åmli turistforum
18 Lundanknatten/ Valefjell	Fottur	Merket	Skriftlig	3,4	Åmli turistforum
19 Skjeggedalsveien	Fottur	Merket etter merkehåndboka, infotavle	Standard 10 år	7,3	Åmli turistforum
20 Sagfjellet	Fottur	Merket etter merkehåndboka, infotavle	Standard 10 år	2,8	Åmli turistforum
21A Rukkedalen - Gjevden	Fottur	Ikke merket, men infotavle		5	
21B, 24 – 29, 31 DNTs løypenett: Dølemo – Øvre Ramse – Skarsvassbu – Grunnetjørnsbu – mot Granbustøyl – Vindilhytta – Mjåvasshytta - Gjevden	Fottur	Merket etter 2020, stort sett etter merkehåndboka	Muntlig	70	Aust-Agder turistforening
22 Mjåvasshytta - Gjevdenuten	Fottur	Merket etter merkehåndboka, infotavle	Skriftlig	1,1	Åmli turistforum
23 Mjåvassnåsa	Fottur	Merket		0,4	Kommunen
30 Blå-huken	Fottur	Merket etter merkehåndboka	Muntlig	0,7	Åmli turistforum
32 Napen	Fottur	Merket etter merkehåndboka, infotavle	Muntlig	5	Åmli turistforum
33 – 38 + 54 Hillestadheia sommer	Fottur	Merket etter merkehåndboka, tre infotavler	Ja, varierer (se oversikt i egenskapstabellen)	21,5	Åmli turistforum
39 Gaukåsen	Fottur	Merket etter merkehåndboka, infotavle	Standard 10 år	2,6	Åmli turistforum
40 + 43 Harnesknatten og Kløvfjell	Fottur	Merket etter merkehåndboka, fire infotavler	Standard 10 år	1,8	Åmli turistforum
41 Vardeheia	Fottur	Merket etter merkehåndboka, infotavle	Standard 10 år	4,9	Åmli turistforum
42 Rostveitplassen	Fottur	Merket etter merkehåndboka, to infotavler	Standard 10 år	0,6	Åmli turistforum
44 Bispevegen	Fottur	Merket etter merkehåndboka, infotavle	Standard 10 år	5,6	Åmli turistforum
45 Froland gr – krigsminne/ Vervassknuten	Fottur	Merket		1	

46 – 47 Lysløype og skitrasé i Åmli sentrum	Skitur			3	Kommunen
48 – 53 + 55 og 57 Hillestadheia vinter	Skitur	Merket etter merkehåndboka, syv infotavler	Ja, varierer (se oversikt i egenskapstabellen)	21,2	Grunneier
56 Aslefoss	Fottur	Merket	Skriftlig	0,7	Åmli turistforum/kommunen
58 – 59 Skipsåsen	Fottur	Merket etter merkehåndboka i 2022, fem infotavler	Standard 10 år	1,7	Åmli turistforum/kommunen
60 Ramsesaga	Fottur	Merket etter merkehåndboka i 2022, infotavle	Standard 10 år	0,5	Åmli turistforum/kommunen
61 Sandnes	Fottur	Merket etter merkehåndboka i 2022, infotavle	Standard 10 år	1,1	Åmli turistforum/kommunen
62 – 63 Katterås hyttegrend	Fottur Skitur	Merket mellom 2008 og 2010	Ingen (grunneier har merket selv)	4,4	Katterås hytteforening
101 Åmli – Treungen (til Nissedal gr.)	Sykkeltur			20,5	Kommunen

UTGÅENDE TRASÉER

I kommunens løypenett er det enkelte traséer som ikke videreføres av ulike grunner. Disse traséene må derfor fjernes fra turrutebasen. Dette gjelder:

- 7 Nonnut
- 16 Åmlandsnappen

SKILTING OG MERKING

God skilting og merking sammen med informasjon og kartoppslag bidrar til trygg og skånsom ferdsel i naturen. Skilting og merking bringer folk enklere ut i naturen og terskelen for å utøve fysisk aktivitet senkes. Når det gjelder utforming, er det er ikke brukt en felles standard for skilting og merking i nyere tid så langt i kommunen. Design og utseende varierer derfor avhengig av hvem som har vært tiltakshaver. Det er i seg selv ikke en stor utfordring at skilt og tavler utformes ulikt, men det kan skape unødvendig forvirring og bidrar ikke til et helhetlig inntrykk av sti- og løypenettet i kommunen.

Det bør i fremtidig skilting brukes den samme standarden for å bidra til et helhetlig uttrykk og skilte og merke i henhold til [merkehåndboka](#). En rekke tilskuddsordninger krever at skilting og merking gjøres i henhold til føringene som er lagt i merkehåndboka.

På samme måte bør man tilstrebe å bruke samme type informasjonstavler i hele kommunen.

FINANSIERING AV TILRETTELEGGINGSTILTAK

De fleste som ønsker å tilrettelegge for friluftsliv har behov for ekstern finansiering. Det finnes flere kilder man kan søke finansiering fra. Ordningene har ulike frister, kriterier og krav. De mest relevante tilskuddsordningene er:

- Spillemidler via kommunen
- Agder fylkeskommune
- Sparebanken Sør
- Kommunen

VURDERING AV MÅLOPPNÅELSE

Status og vedlikeholdsansvar er kartlagt.

Godt samarbeid mellom offentlig og frivillig sektor.

Variert tilbud til ulike brukergrupper: topptur og kulturtur.

Turtilbuda har bidratt til fysisk aktivitet og blir benytta av mange grupper bl.a Frisklivssentralen.

Fastboende har gode turtilbud, aktuelt med flere mer tilrettelagte stier/ universelt utforma stier.

Gode tilbud til turister, nær grender, sentrum og hyttefelt.

TILTAK OG STRATEGIER 2023 -2026

I tiltaksplanen for ferdselsårer er kostnadsvurderingene gjort på et overordnet nivå, og ment som et hjelpemiddel ved førstegangs prioritering. Større kostnadskrevende tiltak må kostnadsberegnes i forbindelse med spillemiddelsøknader.

Dersom det ikke eksisterer en ansvarsfordeling for området tiltaket ønskes etablert i, bør kommunen føres opp som avtalepart, inntil annet er avklart.

Kommunen har ikke ressurser til å drifte og vedlikeholde alle ferdselsårene, og er helt avhengig av å inngå fadderavtaler / driftsavtaler med lag og foreninger.

Kommunen kan vurdere å etablere en symbolsk godtgjørelse per km sti og turvei, til lag og foreninger som tar drifts- og vedlikeholdsansvar for et område.

Følgende forhold er vurdert ved vektingen av tiltakene:

- Bidrar tiltaket til å oppfylle målet om nærhet til en turrute.
- Overordnet kostnadsvurdering og finansieringsmulighet av tiltaket.
- Om tiltak er mulig å gjennomføre i planperioden.

Tiltakene er vektet fra 1 til 3, hvor 1 er 1. prioritering, osv.

TURSTIER OG TURVEIER

Vekting	Navn	Beskrivelse	Status	Tiltak
1	1 Sentrumsløypa	Merket og har ti infotavler	Eksisterende	Oppgradering av skilt
2	62 – 63 Katterås hyttegrend	Merket 2008- 2010, behov for ny merking, skilting og infotavler	Eksisterende	Ny merking, skilting og infotavler
2	100 Nelaug st. – Arendal st. (Delstrekning Åmli)	Sykkelrute, tidligere merket, men behov for oppgradering	Eksisterende	Ny merking og infotavler
1	Sykkelveg Åmli-Treungen	Sykkeltrase utenom RV 41- ved Seljås	Under arbeid	Finansiering og gjennomføring,
3	Naturbasert reiseliv langs Nidelva	Videreføre sykkelveg Åmli mot kysten	Prosjekt under arbeid	Resultat av prosjektet vil skissere aktuelle tiltak
3	Friluftsområde Elvarheim, Timmerodden, Hegna	Kultursti langs Nidelva, Universell	Forslag	Må avklares

TILRETTELEGGING

Tilrettelegging bidrar til økt ferdsel og trygghet for alle som ferdes. Rydding, merking, skilting og annen tilrettelegging må skje på naturens premisser.

- Utgangspunktet er at det skal foreligge skriftlig avtaler mellom grunneiere og tilrettelegger.
- Ved tilrettelegging skal det fokuseres på bærekraftige tilretteleggingstiltak.
- I tilknytning til beiteområder, bør selvlukkende grunder eller gjerdeklyv etableres.
- Ved merking og skilting skal Merkehåndboka legges til grunn.
- Enkelte områder kan være belastet på grunn av mange brukere og ulike brukergrupper. Merking og skilting kan bidra til å kanalisere trafikken utenom de mest sårbare områdene.

VEIEN VIDERE

Planen legges inn i kommunes planstrategi – revidering og oppdatering

Planen legges inn som delplan under Plan for idrett og fysisk aktivitet

Fortløpende ta imot innspill, behov og ønsker fra fastboende og turister som innarbeides i planen

VEDLEGG

Vedlegg 1: Komplet regneark med registrering av både status, ønsker og behov

Disse legges under «Andre saksdokument» i saksframstilling til politisk behandling.